

UDC: 616-093/-098

Mamarasulova Nafisa Isrofilovna

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti, Mikrobiologiya, virusologiya va
immunologiya kafedrası assistenti.

**JARROHLIK BO'LIMIDAGI TIBBIY XODIMLARIDAN AJRATILGAN
STAFILOKOKKLARNING TARQALISHI VA BIOLOGIK
XUSUSIYATLARI**

Annotatsiya: Jarrohlik bo'limlari va tug'ruqxonalarning tibbiyot xodimlari orasida patogen stafilokokklarni tashish, ko'plab tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, ko'pincha jarrohlik amaliyotidan keyingi asoratlarni keltirib chiqaradigan tillarang stafilokokkning asosiy manbai hisoblanadi. Shu bilan birga, turli toifadagi tashuvchilarning epidemiologik noaniqligini yodda tutish kerak. Jami 200 kishidan ajratilgan stafilokokklarning jami 747 kulturasi o'rganildi. Barcha tekshirilganlar tashuvchilar toifalariga bo'lingan: 49 kishi 1-guruh tashuvchilarga, 31 kishi 2-guruhga birlashtirilgan (ular *S. aureus*, fagotiplarda farq qiladi); 3-guruhda - 50 kishi. 70 kishida stafilokokklar bir marta ham ajratilmagan.

Kalit so'zlar: kultura, tillarang stafilokokklar, *S. aureus*, fagotip, koagulaza-musbat shtammlar, sezuvchanlik, patogen, antibiotiklar.

Mamarasulova Nafisa Isrofilovna

**Assistant of the Department of Microbiology, Virology and Immunology,
Samarkand State Medical University.**

**DISTRIBUTION AND BIOLOGICAL CHARACTERISTICS OF
STAPHYLOCOCCI ISOLATED FROM MEDICAL STAFF IN THE
SURGERY DEPARTMENT**

Abstract: Carriage of pathogenic staphylococci among medical staff of surgical departments and maternity hospitals is, according to many researchers, the main source of staphylococcus aureus, which often causes complications after

surgery. At the same time, the epidemiological uncertainty of different categories of carriers should be kept in mind. A total of 747 cultures of staphylococci isolated from 200 people were studied. All the examined were divided into carrier categories: 49 people were assigned to group 1 carriers, 31 people were assigned to group 2 (they differ in *S. aureus*, phagotypes); In group 3 - 50 people. In 70 people, staphylococci were not isolated even once.

Key words: culture, staphylococci aureus, *S. aureus*, phagotype, coagulase-positive strains, sensitivity, pathogen, antibiotics.

Kirish: *Staphylococcus aureus* ning sog'lom tashuvchilar tomonidan tashilishi ushbu mikroblar keltirib chiqaradigan infeksiyalar epidemiologiyasining eng muhim omillaridan biridir [1]. Jarrohlik bo'limlari va tug'ruqxonalarning tibbiyot xodimlari orasida patogen stafilokokklar tashuvchisi, ko'plab tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, operatsiyadan keyingi asoratlarni keltirib chiqaradigan *S. aureus*ning asosiy manbai hisoblanadi [2-4]. Shu bilan birga, turli toifadagi tashuvchilarning epidemiologik noaniqligini yodda tutish kerak [5]. Infeksiyaning asosiy manbalarining roli klinikalar xodimlari orasidan "kasalxona shtammlari" ning doimiy yoki rezident tashuvchilariga tegishli [4, 6].

Tadqiqotning maqsadi. Tibbiyot xodimlari orasida *S. aureus* tashuvchisining tarqalish chastotasini aniqlashdir.

Materiallar va usullar. Samarqand tumani QFY poliklinikasida faoliyat yuritayotgan 200 kishini 3 marta ko'rikdan o'tkazdik. Materialni olish pastki burun yo'llarining shilliq qavatidan steril paxta tomponi bilan amalga oshirildi va tuxum sarig'ig'ining tuzli agariga (TSTA) ekildi. 37°C haroratda 48 soat termostatda saqlangandan so'ng, stafilokokklarning massiv o'sishi qayd etildi va biologik xususiyatlarni keyinchalik o'rganish uchun alohida koloniyalar (2-3) joylashtirildi. Barcha ajratilgan shtammlarda plazmokoagulaza faolligi aniqlandi, so'ngra koagulazopozitiv shtammlar quyidagi biologik xususiyatlar

bo'yicha o'rganildi: lesitovitellaza, DNaza, gemolizinlar, lizotsimga o'xshash ferment ishlab chiqarish, ko'p valentli faglarning Xalqaro to'plamining stafilofaglari tomonidan kulturalarning fag-lizabilligi, shuningdek, standart disklar usuli bilan 7 ta antibiotikga sezgirligi. Tanlangan shtammlar to'plamining bir qator biologik xususiyatlarini aniqlashda biz etalon yoki standart shtampidan foydalandik; antibiogrammani aniqlashda kulturalarni tezlashtirilgan ekish usuli qo'llanilgan.

Natijalar va muhokama. Jami 200 kishidan ajratilgan 747 stafilokokk kulturasi o'rganildi. Tekshirilganlarning barchasi tashish toifalariga bo'lingan. 49 (24,5%) kishi 1-guruhdagi “o'ta xavfli” tashuvchilarga kiritilgan. Ushbu shaxslarda 1,5–2 oylik interval bilan 3 martalik tekshiruv vaqtida, xuddi shu fagotipdagi *S. aureus* aniqlangan. 2 - guruhda - "doimiy" tashuvchilar – 31 (15,5%) kishi, ularning fagotiplari bilan ajralib turadigan *S. aureus* ajratilgan. 3-guruhi "Vaqtinchalik" tashuvchilar 50 (25%) kishidan iborat edi. 70 (35%) odamda stafilokokklar bir marta ham ajratilmagan. Tekshiruvdan o'tgan shaxslarni kasbiga qarab tashish toifalari bo'yicha taqsimlanganda shifokorlar orasida 43 (33,1%) tashuvchilar, 64 (49,2%) hamshiralar va 23 (17,7%) kichik tibbiyot xodimlari borligi ma'lum bo'ldi. “o'ta xavfli” tashuvchilar guruhi 45,5% shifokorlar, 33,7% hamshiralar va 20,8% kichik tibbiyot xodimlaridan iborat; "doimiy" - 40,2% shifokorlar, 30,9% hamshiralar va 29,4% kichik tibbiyot xodimlari. Shunday qilib, “o'ta xavfli” tashuvchilarning eng katta qismi shifokorlarga, "doimiy" tashuvchilar - kichik tibbiyot xodimlariga to'g'ri keladi. 130 ta tashuvchidan *S. aureus*ning 320 shtammi ajratildi va o'rganildi, shu jumladan, 155 tasi “o'ta xavfli” tashuvchilardan, 88 tasi “doimiy” va 77 tasi “vaqtinchalik” tashuvchilardan. “O'ta xavfli” tashuvchilardan ajratilgan shtammlar biologik faollikka ega bo'lish ehtimoli ko'proq edi. DNAaza faolligi, α - gemolizinlar ishlab chiqarish, shuningdek, lesitovitellaza va plazmakoagulaza faolligi o'rtasida korrelyatsiya qayd etildi. “Doimiy” va

“vaqtinchalik” tashuvchilardan ajratilgan shtammlar biologik xossalari bo‘yicha kamroq faol bo‘lgani aniqlandi.

Xulosa. Shunday qilib, " o'ta xavfli " tashuvchilarning eng katta qismi shifokorlarga, "doimiy" tashuvchilar - kichik tibbiyot xodimlariga to'g'ri keladi. 130 ta tashuvchidan S. aureusning 320 shtammi ajratilgan va o'rganilgan, shu jumladan “ o'ta xavfli ” tashuvchilardan 155 ta, “doimiy” tashuvchilardan 88 ta, “vaqtinchalik” tashuvchilardan 77 ta. “O'ta xavfli ” tashuvchilardan ajratilgan shtammlar ko‘proq biologik faollikka ega bo‘lgan . DNAaza faolligi, α - gemolizinlar ishlab chiqarish, shuningdek, lesitovitellaza va plazmakoagulaza faolligi o'rtasida korrelyatsiya qayd etildi.

Adabiyotlar:

1. Мамарасулова Н.И. Распространение и биологические свойства стафилококков, выделенных от медицинского персонала хирургических клиник. Бактериология. 2022; 7(2): 39–41. DOI: 10.20953/2500-1027-2022-2-39-41
2. Одилова Г., Шайкулов Х., Юсупов М. Клинико-бактериологическая характеристика стафилококковых диарей у детей грудного возраста //Журнал вестник врача. – 2020. – Т. 1. – №. 4. – С. 71-74.
3. Одилова, Г., Мамарасулова, Н., Саидов, С., Турдиев, Ш., Холбоев, Р., & Хамраев, Г.. (2022). СЫВОРОТОЧНЫЕ ИММУНОГЛОБУЛИНЫ ПРИ САЛЬМОНЕЛЛЕЗНОЙ ИНФЕКЦИИ У ДЕТЕЙ. Eurasian Journal of Academic Research, 2(11),1197–1199. Извлечено от <https://inacademy.uz/index.php/ejar/article/view/8830>
4. Одилова, Г. М., Рустамова, Ш. А., Мамарасулова, Н. И., & Болтаев, К. С. (2019). Клинические особенности течения ветряной оспы у взрослых в современных климатических условиях. Вопросы науки и образования, (28 (77)), 70-78.

5. Sultonovich, B. K., Isrofilovna, M. N., Abdusalomovna, J. F., & Olimovna, O. P. (2022). A comparative study of nematoda facilities of shortage plants and trees in zarafshan forest biotopes. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(5), 1-5.
6. Sultonovich, B. K., Abdusalomovna, J. F., Isrofilovna, M. N., Mansurovich, U. F., & Sultanovich, K. (2022). A COMPARATIVE STUDY OF NEMATODA-FAUNA OF PASTURAL PLANTS IN FOREST BIOTOPES. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 3(05), 41-45.
7. Хужакулов, Д. А., Юсупов, М. И., Шайкулов, Х. Ш., & Болтаев, К. С. (2019). Состояние внешнего дыхания у больных детей со среднетяжелым течением пищевого ботулизма. *Вопросы науки и образования*, (28 (77)), 79-86.
8. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ГРУППИРОВАНИЕ НЕМАТОДОФАУНЫ ТУГАЙНЫХ РАСТЕНИЙ КС Болтаев, к. б. н., доц., СамГМИ, Самарканд ФА Жамалова, ассистент-стажер, СамГМИ, Самарканд НИ Мамарасулова, ассистент-стажер, СамГМИ, Самарканд // ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ АХБОРОТНОМАСИ. – 2021. – С. 33.
9. Sh, S. H., & Mamarasulova, N. I. (2023). ANTIBIOTIKLAR VA ANTIBIOTIKOREZISTENT LAKTOBAKTERIYALARNI BIRGALIKDA BOLALARDAGI ESHERIXIOZ KASALLIKLARNI DAVOLASHDA QO‘LLANISHI.
10. Sh, Shayqulov H., and N. I. Mamarasulova. "O ‘TKIR DIAREYALARDA ESHERIXIYALARNING AJRALISHI." (2023).
11. Shodiyeva , D. G., Annayev , M. G. o‘g‘li, Mamarasulova , N. I., & Odilova , G. M. (2023). BERBERIS INTEGERRIMA BUNGENING IKKILAMCHI METABOLITLARINING DORIVORLIK XUSUSIYATLARI VA BIOTEKNOLOGIK AHAMIYATI. *GOLDEN BRAIN*, 1(10), 33–43. Retrieved from <https://researchedu.org/index.php/goldenbrain/article/view/2998>